

Pia Lohikoski vas ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen (26 500 000 euroa)

Eduskunnalle

Suomi elää osaamisesta, joten korkeakoulutukseen, tieteeseen ja innovaatioihin panostaminen on myös kansantaloudellisesti ratkaisevaa. Tulevaisuuden tavoite on, että vähintään 50 prosenttia nuorten aikuisten ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon. Tähän pääsemiseksi aloituspaikkoja on edelleen lisättävä ja korkeakoulujen perusrahoitus nostettava tasolle, joka vastaa kasvaneita aloituspaikkamääriä.

Korkeakoulut ovat toistuvasti korostaneet, että nykyinen perusrahoituksen taso ei vastaa opiskelijamäärien kasvuun. Vuonna 2026 ammattikorkeakoulujen reaalinen rahoitustaso jää noin 13 prosenttia vuoden 2010 tasoa alhaisemmaksi, vaikka opiskelijamäärä on samassa ajassa noussut 22 prosenttia. Tulevan vuoden talousarviossa ammattikorkeakouluilta leikataan pysyvästi 16,9 miljoonaa euroa ja lisäksi määräaikaisesti 9,6 miljoonaa euroa. Yhteensä leikkaukset ovat siis 26,5 miljoonaa euroa vuonna 2026.

Hallitus on siten toiminut vastoin lupauksiaan: korkeakoulujen perusrahoitusta on leikattu pysyvästi. Yhdessä yliopistoihin kohdistuvien leikkausten kanssa korkeakoulusektorilta viedään vuoden 2026 talousarvioesityksessä yhteensä noin 83,8 miljoonaa euroa. Tämä nolaa käytännössä koko 82 miljoonan euron korkeakouluindeksiin korotuksen.

Lisärahoitus aloituspaikkoihin sekä avoimen korkeakoulun opintosetelirahoitus on jätetty epäselväksi. Talousarvioesityksen perusteella kyse on kertaluonteisesta erästä, jonka rahoituslähde ja jakoperusteet eivät ole vieläkaan selvillä korkeakouluille. Tämä ei mahdollista pitkäjänteistä suunnittelua.

Korkeakoulut joutuvat kasvavassa määrin paikkaamaan muiden koulutusasteiden resurssivajetta. Ammatillisen koulutuksen viime vuonna toteutettu 120 miljoonan euron leikkaus heijastuu väistämättä myös ammattikorkeakouluihin, sillä lähes puolet uusista opiskelijoista tulee ammatillisen tutkinnon kautta. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) vuonna 2024 julkaisema arviointi viittaa siihen, että ammatillisen koulutuksen kautta tulevilla opiskelijoilla on usein puutteita muun muassa luku- ja kirjoitustaidossa, matemaattisissa valmiuksissa, kielitaidossa sekä opiskelutaidoissa, joita korkeakouluopinnot edellyttävät. Tämä johtaa siihen, että ammattikorkeakoulujen on ensimmäisen opiskeluvuoden aikana panostettava merkittävästi opiskelijoiden opiskeluvälineiden vahvistamiseen. Näin varmistetaan, että opinnot etenevät ja valmistuminen on mahdollista kohtuullisessa ajassa.

Talousarvioaloite TAA 58/2025 vp

Perustehtävänsä lisäksi ammattikorkeakoulut ovat siis keskeisessä asemassa suomalaisen koulutustason nostamisessa ja 50 prosentin korkeakoulutustavoitteen saavuttamisessa, mutta se onnistuu vain riittävän ja ennakoitavan perusrahoituksen avulla. Lyhytkestoiset ja kohdennetut erillISRahoitukset eivät turvaa korkeakoulujen mahdollisuutta vastata kasvavaan koulutuskysyntään ja vaihteleviin opiskelijatarpeisiin.

Pysyvä perusrahoitus on edellytys sille, että ammattikorkeakoulut voivat tukea opiskelijoiden opimista, edistää valmistumista ja nostaa koko väestön osaamistasoa johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. Rahoitusvaje on suurta, ja perusrahoituksen leikkausten peruminen on vasta ensiapua suomalaisen osaamistason nostamisessa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 26 500 000 euroa momentille 29.40.55 ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen toimintameno -, valtionavustus- sekä tasoleikkausten perumiseksi.

Helsingissä 3.10.2025

Pia Lohikoski vas
Anna Kontula vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Minja Koskela vas
Hanna Sarkkinen vas
Veronika Honkasalo vas
Johannes Yrttiaho vas
Timo Furuholm vas
Mai Kivelä vas